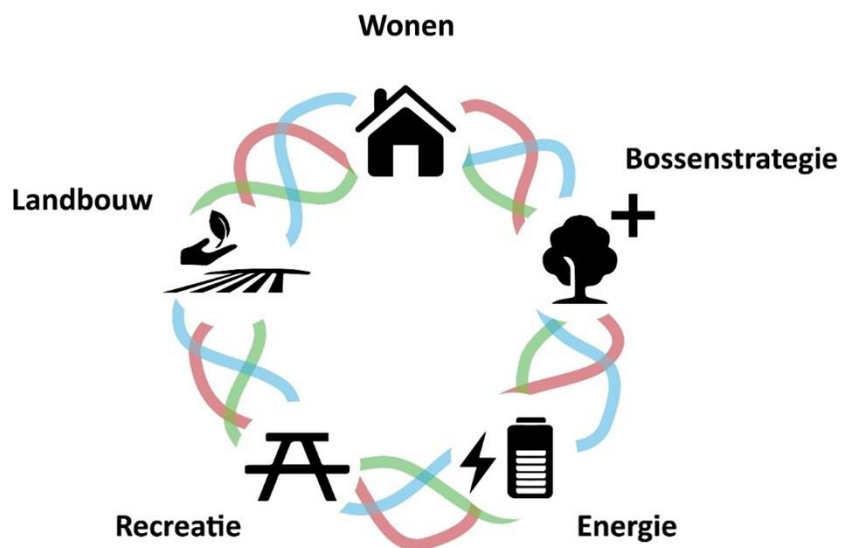

De Drentse Dreum

Kwalitatief onderzoek onder jongeren om input te verzamelen voor de landschapsvisie Drents-Friese Grensstreek

Inhoud

Inleiding.....	2
Doelstelling.....	3
Methodologie	4
Doelgroepen.....	4
Methode.....	5
Resultaten	7
Resultaten doelgroep 1	7
Resultaten doelgroep 2	7
Resultaten doelgroep 3	8
Resultaten doelgroep 4.....	10
Conclusie.....	14
Bijlagen	17
Bijlage 1:.....	17
Bijlage 2:.....	29

Inleiding

Vanuit de Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek kreeg bureau Eelerwoude de opdracht om een gezamenlijke visie op te stellen om een wenkend perspectief te schetsen voor het landschap van de natuurgebieden en de directe omgeving. Deze visie vormt een inspiratiebron voor verdere planvorming en besluitvorming¹. In dit rapport gaan wij specifiek in op onderzoek onder twintigers en dertigers om te toetsen of de resultaten van de visie aansluiten bij de jongeren en om eventueel nieuwe en andere inzichten op te halen.

Het is een kwalitatief onderzoek waarin de jongeren op verschillende manieren bevroegd zijn over de vijf uitgelichte thema's in de landschapsvisie: landbouw, wonen, recreatie, energie en bossenstrategie.

De onderzoeksvraag is: hoe kijken jongeren (in de leeftijd van 16 t/m 40 jaar) naar de toekomst van hun omgeving aan de hand van de vijf genoemde thema's?

¹ De visie wordt geplaatst op <https://www.provincie.drenthe.nl/regionaallandschap/projecten/impulsproject/> en is inhoudelijk in te zien via <https://storymaps.arcgis.com/stories/7956f3fb9f174ffa855cd946323bdf78>

Doelstelling

Voor het opstellen van de landschapsvisie werd vooraf door de opdrachtgever als doel gesteld om jongeren te betrekken bij de ontwikkeling van de visie. De vraag daarbij is, hoe zie jij de toekomst van het landschap graag? De opdrachtgever wilde jongeren (en anderen) graag informeren en laten meedenken over de maatschappelijke opgaven. Specifiek werd genoemd: jongeren betrekken (denk aan scholen).

Bij de ontwikkeling van de landschapsvisie is betrokkenheid van de inwoners van groot belang. Er wordt serieus tijd en energie gestoken in de participatie. Echter, met de gangbare participatiemethoden is het lastig jongeren te bereiken. Het vraagt een andere aanpak om daadwerkelijk jongeren te vragen om hun mening over de toekomst.

Door antwoord te geven op de onderzoeksvraag 'hoe kijken jongeren (in de leeftijd van 16 t/m 40 jaar) naar de toekomst van hun omgeving aan de hand van de vijf genoemde thema's?' kan worden getoetst of de visie ook bij de jongeren aansluit en of er nieuwe en andere inzichten ontstaan door het betrekken van deze jongeren.

Methodologie

Er is op een viertal manieren onderzoek gedaan onder jongeren. Deze worden hieronder verder toegelicht. Bij de vier methodes is de thematische verkenning van de landschapsvisie meegenomen. Op basis van opgehaalde informatie uit de omgeving, uit beleidsdocumenten en overige plannen heeft de stuurgroep besloten om vijf thema's te gebruiken als bouwstenen voor de visie. Deze thema's zijn gekozen omdat deze thema's ondanks alle onzekerheid over toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen, de komende jaren zeker actueel zullen blijven.

De vijf thema's zijn de volgende in willekeurige volgorde:

Landbouw
Wonen
Energie
Bossenstrategie
Recreatie

Doelgroepen

In het onderzoek zijn een viertal doelgroepen betrokken.

Doelgroep 1

Als eerste is er onderzoek gedaan onder jongeren van de middelbare school Stad & Esch in Meppel. Het gaat hier om een groep derdejaars vwo en gymnasium leerlingen. Het gaat om leerlingen van gemiddeld 14 tot 16. Het betrof een groep van 120 leerlingen.

Doelgroep 2

De tweede doelgroep zijn studenten van het Drenthe College in Meppel van de opleidingen Retail, Ondernemen, Handel, Secretariaat. Het ging hierbij om eerste en tweedejaars, in totaal zo'n 50 studenten. Deze studenten hebben een leeftijd van gemiddeld 15 tot 20 jaar.

Doelgroep 3

De derde doelgroep was een vijftal jonge experts afkomstig uit Drenthe. Zij gaven de presentaties op de twee hierboven genoemde scholen. Het gaat hier om vijf experts op de vijf thema's in de leeftijd van 16 tot 30 jaar.

Landbouw:	Loïs – boerin zonder bedrijf maar werkzaam op een veehouderijbedrijf, ambassadeur Taboer, RMO chauffeur.
Energie:	Maarke – studente bos- en natuurbeheer, wonend op het platteland op een camping
Bossenstrategie:	Marit – studente bos- en natuurbeheer
Recreatie:	Mats – student leisure en hospitality en organisator van het festival 'Riverside'.
Wonen:	Bert-Jan – student Built Environment in Groningen

Doelgroep 4

Negen jonge ondernemers van de jongerenkamer in Hoogeveen JCI het Hooghe Veen. Een verkoper van parketvloeren, medewerker marketing en communicatie in de bouw, ICT-er in het onderwijs, communicatie, beleidsadviseur wonen (daarvoor beleidsadviseur recreatie en toerisme), makelaar, medewerker notariaat, eigenaar speciaalzaak lingerie en badmode en een preventieadviseur bij een transportverzekeraar. Deze negen jonge ondernemers zijn in de leeftijd van 25 tot 40 jaar.

Methode

Methode doelgroep 1: thematische presentaties gevolgd door stellingendiscussie en een workshop.

Bij Stad & Esch werd een projectweek georganiseerd door de docenten met als thema: 'Maak Meppel en omstreken mooier'. De vijf thema's van de landschapsvisie sloten daar naadloos op aan. In totaal waren er 150 leerlingen betrokken, zij werden verdeeld over presentaties met negen verschillende onderwerpen. Vijf van deze onderwerpen werden door onze jonge experts georganiseerd (de jongeren van doelgroep 3). Het draaiboek van deze dag is te vinden in [bijlage 1](#): Draaiboek 18 juli 2023. Helaas was Loïs van landbouw afwezig door omstandigheden.

De leerlingen kregen een presentatie van jongeren met kennis over één van de vijf thema's. Na deze presentatie werd een discussie gevoerd aan de hand van een aantal stellingen (zie bijlage 1: draaiboek 18 juli 2023). Na de discussie werd een passende workshop verzorgd waarbij de leerlingen nog in gesprek gingen met de jonge experts (doelgroep 3).

Methode doelgroep 2: thematische presentaties gevolgd door een online enquête aan de hand van stellingen

Bij het Drenthe College volgden de studenten van het eerste leerjaar een module waarbij zij zelf een evenement moeten organiseren. Het Drenthe College doet dit met zoveel mogelijk echte casussen. Eén daarvan was Drenthe Dreumt, zie [bijlage 2](#): Draaiboek 17 oktober 2023 Drenthe College. Bij de uitvoer waren ook de tweedejaars studenten van dezelfde opleidingen betrokken.

De jonge experts verzorgden een presentatie, waarna de studenten van Drenthe College een workshop begeleiden voor hun klasgenoten. Er waren drie rondes voor vijf thema's, waarbij de studenten uiteindelijk dus drie thema's hebben bezocht.

Een aantal dagen na de workshops is er tijdens een les tijd genomen om een online enquête met stellingen (eens/oneens) af te nemen onder de studenten die de workshops hebben gevolgd.

Methode doelgroep 3: participatieve gesprekken en vergelijkend enquêteonderzoek aan de hand van stellingen

De derde doelgroep, de jonge experts, waren betrokken bij de presentaties op Stad&Esch en Drenthe College. Na deze bijeenkomsten is met de experts nabesproken wat hen opviel aan de feedback/houding/kennis van de leerlingen en studenten.

Resultaten

Hieronder worden de belangrijkste resultaten van de onderzoeken weergegeven per doelgroep.

Resultaten doelgroep 1

Jongeren van de middelbare school Stad & Esch in Meppel

Het resultaat van de presentaties gevolgd door een stellingendiscussie geeft verschillende standpunten en inzichten. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen per thema weergegeven.

Thematische presentatie gevolgd door stellingendiscussie

Bossenstrategie:

- Over het planten van bomen in steden en dorpen wordt genoemd dat er voordelen zijn zoals esthetiek, biodiversiteit en het verbeteren van de luchtkwaliteit. Er zijn echter ook zorgen over ruimte en zonlicht. Het gebruik van inheemse boomsoorten wordt als belangrijk beschouwd, maar sommigen wijzen op de potentiële voordelen (bijv. betere aanpassing aan droogte) van uitheemse soorten.

Wonen:

- Er is verdeeldheid over klein wonen, tiny houses, hoogbouw en energieneutrale woningen. Sommigen zijn voorstander van kleiner wonen omwille van de natuur en energie-efficiëntie, terwijl anderen de voorkeur geven aan grotere huizen en comfort.

Energie:

- Er is discussie over het verbruik van energie en de overstap naar elektrische auto's, waarbij kosten en persoonlijke voorkeuren een rol spelen.
- Jongeren geven aan dat ze niet veel invloed hebben op energieverbruik en dat bewustwording en gedragsverandering een uitdaging zijn.

Recreatie:

- Jongeren in Meppel en omstreken vinden dat er beperkte recreatiemogelijkheden zijn, vooral voor de jeugd, en missen soms uitdagingen zoals festivals.
- Er is discussie over het openstellen van natuurgebieden voor publiek en de verdeling van recreatiemogelijkheden tussen de stad en de natuur.

Landbouw:

- De landbouwdiscussie is helaas niet besproken.

Algemeen:

- Leerlingen geven aan dat ze meer reclame en adverteren willen zien om recreatiemogelijkheden en evenementen onder de aandacht te brengen.
- Er wordt gesproken over het toevoegen van nieuwe recreatiemogelijkheden in de stad en het betrekken van de jeugd bij dergelijke initiatieven.

Resultaten doelgroep 2

Studenten van het Drenthe College in Meppel

Het resultaat van de presentaties gevolgd door een online enquête met stellingen geeft

verschillende standpunten en inzichten. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen per thema weergegeven.

Energie:

- Het lijkt deze doelgroep niet uit te maken dat er grote windmolens in het buitengebied worden neergezet. Ze vinden het geen goed idee om landbouwgrond in te zetten als plek voor zonne-energie en windenergie. Over het algemeen lijkt de hernieuwbare energiediscussie niet zo te leven bij deze doelgroep en zien zij hierin geen/nauwelijks een probleem.

Bossenstrategie:

- Het feit dat er bomen geplant moeten worden ziet deze groep ook niet als een probleem. Dat kan wat hen betreft, en ze begrijpen ook als er juist gekapt moet worden om andere natuur te realiseren. Echter is bijv. houtbouw niet interessant voor de toekomst wat hen betreft.

Wonen:

- De doelgroep woont het liefst niet in de stad, ze hebben geen interesse om in een woongemeenschap te wonen. Ze vinden hoogbouw een goede oplossing voor de groeiende bevolking en woningnood. De studenten die in een dorp of op het platteland willen wonen geven dit wel expliciet aan. Dat lijkt een specifieke doelgroep. Zij gunnen dit ook aan anderen.

Recreatie:

- De helft van de studenten zijn tevreden over de recreatiemogelijkheden in de buurt, maar maken er ook wat weinig gebruik van. Ze kiezen recreatie in de stad boven die in de natuur.

Landbouw:

- Deze doelgroep kiest er duidelijk voor om de landbouw te houden zoals hij is en zijn het absoluut helemaal eens dat landbouw en natuur samen kunnen gaan. Ze eten niet perse graag lokale producten.

Resultaten doelgroep 3

Vijftal jonge experts afkomstig uit Drenthe

De resultaten van het nabespreken met deze groep jonge experts wordt hieronder kort weergegeven. Dit wordt vergeleken met de antwoorden op de online enquête die door hen is ingevuld. En deze wordt vergeleken met de uitkomst van de enquête bij de resultaten van doelgroep 2.

Participatieve gesprekken

Over de aanpak:

- Jonge experts als spreker is effectief en noodzakelijk. Net als het feit dat zij expert zijn op het onderwerp.
- Kleine groepen worden als effectief ervaren, men voelt zich vrij om te spreken en raakt gemakkelijk betrokken bij discussies. Ongeveer 10 deelnemers is ideaal.
- Het helpt om specifieke en gerichte vragen te stellen in plaats van algemene vragen.
- Het gebruik van voorbeelden helpt de student om het beter te begrijpen.

- De gereserveerde tijd (2 uur) was te lang voor de leerlingen. Het eerste blok (van 2) was beter dan de tweede, men denkt dat het komt doordat de aandachtspanne afnam.
- Je voorstellen voordat je start met de presentatie helpt, met een meer persoonlijke band krijg je betere discussies. En een workshop helpt om leerlingen bij de les te houden en zelf aan het denken te zetten.
- Zoek meteen interactie in de presentatie, dan krijg je meer input, stellingen helpen hierbij.
- Studenten van het mbo zijn minder spraakzaam dan leerlingen van vwo/gymnasium. Echter, bij Stad & Esch was er meer tijd en ruimte om in gesprek te gaan met de leerlingen. Dit kan ook de reden zijn dat er minder input is gekomen uit de studenten van Drenthe College. Het verschil in de doelgroep lijkt ook mee te werken (vwo leerling tov MBO student).

Inhoudelijk:

- Het valt de jonge experts op dat leerlingen en studenten weinig bezig zijn met de thema's zoals besproken in de presentaties.
- Leerlingen en studenten wonen vaak thuis en lijken daardoor minder bezig te zijn met de maatschappelijke vraagstukken zoals wonen, dan de doelgroepen die op zichzelf wonen en voor een eigen inkomen zorgen.
- Jongeren hebben het idee niet veel invloed te hebben op de maatschappelijke opgaven, waardoor ze geen drang voelen om impact te gaan maken. Kleine stapjes/tips geven kan hierbij helpen.
- Studenten en leerlingen voelen niet de behoefte om hun leefstijl te wijzigen, ze willen wel bewuster leven, maar willen daarvoor bijv. niet korter douchen.
- Studenten en leerlingen stellen belang van 24 uur bereikbaar zijn boven duurzame energie of energiebesparing.
- Studenten en leerlingen vinden thema's als bossenstrategie ingewikkeld en hebben daardoor vaak geen mening.
- Studenten en leerlingen vinden recreatie belangrijk, maar dit lijkt vaak recreatie in de vorm van muziek etc ín de stad (niet in het buitengebied).
- Studenten en leerlingen willen graag veel en luxe en zien lang niet altijd in welke consequenties dit heeft.
- Het is voor studenten en leerlingen lastig om een mening te geven over het Drenthe van de toekomst, hun blik is nog erg op het individu gericht en minder op het grote geheel.

Vergelijkend enquêteonderzoek aan de hand van stellingen

Doelgroep 2 (studenten Drenthe College) en 3 (Jonge experts) vergeleken:

- Energie: doelgroep 3 heeft meer een mening over hernieuwbare energie. Ze zien oplossingen in kleinschalige en lokale oplossingen. Niet één groot windmolenpark als oplossing.
- Bossenstrategie: doelgroep 3 denkt wel na over houtbouw als toekomst en is stellig in het belang dat bomen hebben voor de omgeving. Ook hier wordt geopperd dat materiaal uit de omgeving komt en wordt opgeroepen verder te denken dan alleen bomen.

- Wonen: doelgroep 3 staat open voor wonen in een woongemeenschap. Hoogbouw is voor het woningtekort een oplossing, maar wel in de stad (dus op specifieke locatie).
- Doelgroep 3 wil niet weg van het platteland, maar er zijn te weinig starterswoningen, hierdoor trekken ze weg, of blijven ze lang bij hun ouders wonen. Ze verkiezen in het dorp wonen boven groot wonen.
- Recreatie: doelgroep 3 is bewuster bezig met recreatie in de omgeving. Ze maken er volop gebruik van en vinden het voldoende op orde. Verschil is dat deze doelgroep gericht is op natuur en niet op recreatie in de stad.
- Landbouw: anders dan doelgroep 2 vindt doelgroep 3 dat landbouw anders moet en willen ze lokaal eten. Ook hier oppert de groep om dichterbij de basis te komen, zaken meer lokaal op te pakken en in te richten.

Bovenstaande met doelgroep 4 vergeleken:

- Energie: doelgroep 4 heeft net als doelgroep 2 geen last van grote windmolens in het buitengebied.
- Bossenstrategie: bij doelgroep 4 is houtbouw geen reële optie voor de toekomst.
- Wonen: net als doelgroep 2 woont deze doelgroep net zo lief op het platteland als in de stad en ziet men wonen in een woongemeenschap niet zitten.
- Recreatie: doelgroep 4 maakt net als doelgroep 3 weinig gebruik van de recreatie in het landelijk gebied.
- Landbouw: doelgroep 4 vindt dat de landbouw goed kan blijven bestaan zoals het is, samen met de natuur en de doelgroep eet het liefst lokaal voedsel.

Resultaten doelgroep 4

Negen jonge ondernemers van de jongerenkamer in Hoogeveen JCI het Hooghe Veen.

Groepsinterview

Hieronder wordt een samenvatting gegeven van het interview met de groep jonge ondernemers in Hoogeveen. Er werd vooral gesproken over energie, wonen en de landbouw. De strekking is in algemene zin: Geef elkaar de ruimte en maak lange termijn plannen!

Algemeen:

- *Langere termijn planning:* De groep benadrukt de noodzaak van langetermijnplanning in plaats van korte termijn. Ze vinden de huidige benadering te commercieel en kapitalistisch en benadrukken een duurzamere besluitvorming.

Energie:

- *Optimale ruimtebenutting:* Er zijn zorgen geuit over het onnodige gebruik van ruimte, met name voor zonneparken en datacentra in natuurlijke gebieden. De groep ziet graag een efficiëntere benutting van ruimte, zoals het benutten van bestaande structuren voor duurzame energieopwekking.
- *Subsidies vereenvoudigen:* Er werd geconstateerd dat subsidies voor duurzame energie en energie-efficiëntie voor inwoners en bedrijven te ingewikkeld zijn. Ze pleiten voor eenvoudigere en begrijpelijker subsidies, bijvoorbeeld door subsidies rechtstreeks aan inwoners te verstrekken.

Wonen:

- *Probleem van leegloop:* De leegloop van Drenthe, vooral onder jongeren, baart een deel van de groep zorgen. Ze geven aan dat baankansen in andere regio's groter zijn en dat het aantrekken van jongeren vooral afhankelijk is van het aanbieden van uitdagende banen.
- *Ruimtelijke voordelen:* De groep ziet zeker de voordelen van Drenthe op het gebied van natuur, ruimte en groen. Ze geven aan dat dit wel beter benut kan worden om mensen aan te trekken, met name jonge gezinnen.
- *Westerse migratie:* De komst van mensen uit het westen naar Drenthe wordt over het algemeen positief ontvangen, aangezien juist die mensen bijdragen aan het opknappen en verduurzamen van woningen op het platteland. Er is wel enige bezorgdheid over mogelijke conflicten tussen nieuwkomers en de lokale bevolking.
- *Starterswoningen en ouders:* Het tekort aan starterswoningen is besproken, en de suggestie werd geopperd dat ouders met te grote huizen hun extra kamers zouden kunnen gebruiken voor jonge starters. Er was ook zorg over de toegang van jongeren tot hypotheekleningen vanwege studieleningen.

Landbouw:

- *Landbouw en natuurbehoud:* De groep was het erover eens dat er ruimte is voor vermindering van intensieve landbouw en herstel van natuurlijke landschappen. Drenthe lijkt niet zo zwaar getroffen te worden door Natura 2000-regels als sommige andere gebieden.
- *Duurzaamheidsinitiatieven:* Er werd voorgesteld om boeren beter te belonen voor hun producten, zodat ze minder vee hoeven te houden, wat de uitstoot kan verminderen.

Drietal diepte-interviews

Om te komen tot een concreter inzicht van een individuele persoon uit deze zelfde doelgroep is een drietal leden van de JCI persoonlijk geïnterviewd op een thema naar keuze.

Resultaat beleidsmedewerker wonen gemeente

Wonen:

- Het is belangrijk om te wonen in een groene, ruimtelijke omgeving met aandacht voor duurzaamheid en energie. Bestaande woningen moeten op het gebied van energie worden verbeterd, en bij nieuwbouw moet hiermee rekening worden gehouden. Gemeenschappelijk wonen is wat haar betreft een aantrekkelijke optie, vooral voor ouderen. Binnen haar werk ziet ze bezorgdheid over woningtekorten en wachtlijsten.

Recreatie:

- De geïnterviewde vindt dat er in Hoogeveen behoefte is aan meer groene ruimte en recreatiemogelijkheden om zowel de leefbaarheid als de economie te verbeteren. Groen wordt als waardevol beschouwd en ze denkt dat er ruimte is om meer te bouwen zonder het groene karakter te verliezen. Rust en natuurlijke recreatie worden gewaardeerd, terwijl grootschalige pretparken minder belangrijk zijn.
- Over het algemeen geeft de geïnterviewde aan dat de aantrekkelijkheid van Hoogeveen zowel voor inwoners als bezoekers wordt vergroot door een groene omgeving en ruimte voor recreatie. Dit kan helpen bij de economische groei en het behoud van lokale voorzieningen.

Resultaat eigenaar bedrijf parketvloer

Algemeen:

- De verschillen tussen gemeenten, zoals Hoogeveen en De Wolden, zijn opmerkelijk, ondanks hun nabijheid. De provincie zou meer duidelijke lijnen moeten uitzetten om onzekerheid te verminderen. Hoewel Drenthe niet snel zal veranderen, is er behoefte aan krachtiger beleid vanuit de provincie.
- Er is behoefte aan clusteren, minder regels en duidelijkheid, vooral om conflicten te verminderen en kosten te besparen.
- De maatschappij verandert en er is behoefte aan meer veranderingen, zo hadden wij laatst een vegetarische BBQ met vrienden.

Wonen:

- Het is hier in Hoogeveen wat rustiger in vergelijking met de Randstad, en mijn vrienden delen dat gevoel. Het maakt ons dus ook minder uit dat er mensen hier naar toe komen. Perspectief is erg van belang.
- Het lijkt moeilijk om jonge mensen te overtuigen om zich hier te vestigen, zelfs als ze 35 jaar oud zijn met een gezin. Sommigen lijken te willen blijven zitten waar ze zijn.
- Een asielzoekerscentrum in Hoogeveen heeft overlast veroorzaakt, maar sommige mensen in de omgeving zijn er al aan gewend. Er lijkt op dit soort momenten veel aandacht voor de 'harde schreeuwers'. De mening van de omgeving moet wel gehoord worden, maar het is wel belangrijk om balans te vinden tussen meegaan met deze 'stem' en loslaten.

Recreatie:

- Soms ben ik niet blij met evenementen zoals de TT (druk en onrust), maar ik begrijp dat ze belangrijk zijn voor de provincie.
- Energie:
- Het milieu en duurzaamheid zijn belangrijk, en er wordt gesproken over zonnepanelen op daken en windmolens in de landbouwgebieden.

Het komt erop neer dat Hoogeveen en Drenthe in een tijd van verandering zijn, waarin verschillende perspectieven en uitdagingen worden overwogen, en er behoefte is aan een evenwichtige benadering.

Resultaat ICT-er in het onderwijs

Algemeen:

- De ICT-er merkt op dat thema's met elkaar verbonden zijn en dat keuzes op het ene gebied invloed hebben op andere gebieden.
- Zorg voor een juiste balans tussen groei en behoud van rust en natuur.
- Behoud donkere gebieden voor de natuur, kijk eens naar de lichtvervuiling van NL.
- Maak keuzes, ook al houd je niet iedereen tevreden.
- Klimaatdoelen zijn erg belangrijk, er is een noodzaak om te veranderen met zijn allen om het Drentse landschap te behouden.
- Het is best lastig om klimaat met vrienden te bespreken. Dat proberen ze wel steeds meer, maar leidt soms nog tot vreemde blikken.

Wonen:

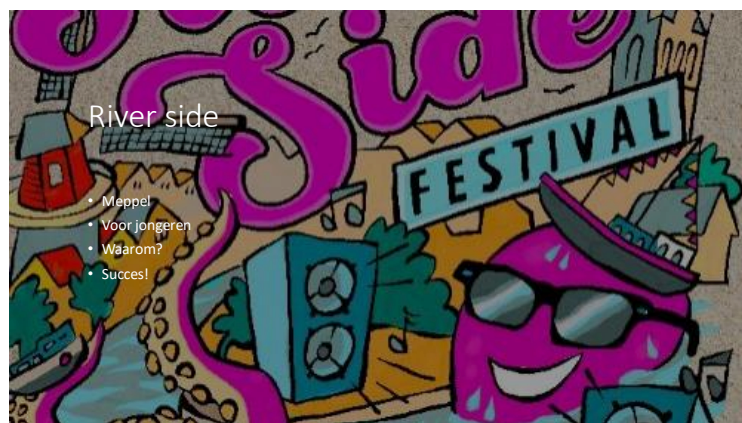
- Hij maakt zich zorgen over de groei in de regio, waar mensen uit het westen naartoe verhuizen en hoe dit de ruimte en natuur beïnvloedt. Hij pleit voor een verantwoorde groei en behoud van de natuur.
- Er moet meer groen en natuur zijn in woonwijken, en er moet rekening worden gehouden met de invloed op het milieu.

Landbouw:

- De rol van boeren en landbouw is belangrijk, maar er wordt benadrukt dat er een balans moet zijn en dat sommige ruimte teruggegeven moet worden aan de natuur.

Energie:

- Liever zonnepanelen op daken dan grote zonneparken. Of anders op voetbalvelden, die staan toch meeste van de tijd leeg. Dat kan nuttiger gebruikt worden.

Conclusie

Hieronder wordt de conclusie van het onderzoek per thema en algemeen gevormd. Hiermee wordt de onderzoeksvraag beantwoord en worden de resultaten vergeleken met de bestaande uitkomst van het participatietraject van de landschapsvisie. Er wordt kort ingegaan op mogelijke stappen voor een vervolg of opvolgend onderzoek.

Conclusie

Hoe kijken jongeren (in de leeftijd van 16 t/m 40 jaar) naar de toekomst van hun omgeving aan de hand van de vijf genoemde thema's?

Algemeen:

- **Maak lange termijn plannen!** De jongeren vinden dat er beter naar de lange termijn moet worden gekeken, de maatschappelijke opgaven vragen een andere aanpak dan de korte termijn aanpak van nu.
- **Lastig om hierover een mening te hebben.** Het is lastig voor de jongeren om een mening te geven over het Drenthe van hun toekomst aan de hand van deze thema's. Dit vraagt kennis over het onderwerp en dat ontbreekt in veel gevallen.
- **Krachtig beleid!** Er is behoefte aan krachtig beleid, van de provincie, maar ook van de gemeenten samen.
- **Laten leven!** Jongeren zijn opvallend genereus naar elkaar. Laat de ander in zijn waarde, zoek naar balans.
- De thema's gaan spreken bij jongeren boven de 20. Dan vinden zij het wel lastig en weten niet goed hoe het dan goed te doen. Vanaf die leeftijd zijn er ook zorgen over de toekomst. Bij jongeren onder de 25/20 is dat minder aan de orde.
- Het lijkt er op dat een jongere die in de beroepskeuze met één van de vijf thema's in aanraking komt **op een andere manier kijkt** naar de vraagstukken dan jongeren die verder afstaan van de inhoud.

Bossenstrategie:

- Wat opvalt is dat dit niet ter sprake komt als het onderwerp bij de jongeren zelf wordt gelaten. Men voelt zich er niet bij betrokken. Hierin zijn weinig verschillen in de doelgroepen. Er zijn individuen die er veel mee hebben, en voor de anderen is er **weinig tot geen betrokkenheid**.
- Het wordt ook overall niet als een probleem gezien.

Recreatie:

- Bij de jongste doelgroep lijkt recreatie nog niet belangrijk. Schoolgaande jongeren maken er weinig tot geen gebruik van.
- Recreatie voor deze groep is veelal in de stad. Dit is een overeenkomst met doelgroep 4. Zij recreëren ook **bij voorkeur in de stad**.
- Er is geen algemeen tekort aan recreatie volgens deze doelgroepen.
- Naarmate de doelgroep ouder wordt, wordt recreatie ook als belangrijker gezien. Dan wordt ook aangegeven welke kansen recreatie voor het gebied heeft, het vergroot de aantrekkelijkheid van het gebied en is belangrijk voor de economie.

Wonen:

- Het wonen in een woongemeenschap wordt pas interessant voor doelgroep 3 en 4, doelgroep 1 en 2 hebben daar geen interesse in.

- Doelgroep 1 en 2 zijn vooral **gefocusd op gemak** en wonen het liefst in de stad.
- Over het algemeen hebben jongeren **geen probleem met hoogbouw**.
- Er komt ook bij alle doelgroepen duidelijk naar voren dat men de ander ook een fijn en groot huis gunt.
- Een enkeling woont het liefst op het platteland en in het groen.
- De jongeren **vinden het voor iedereen belangrijk** dat hij kan wonen, en zij vinden de opkomende drukte dan ook niet een groot probleem. Er zou wel geschoven kunnen worden in senioren en jongeren woningen etc.
- Wel spreekt het een ieder aan dat men in een **groene, relatief rustige omgeving** woont. Een enkeling is bang dat dit verdwijnt, maar ziet wel in dat er voor anderen ook een oplossing moet zijn.

Landbouw:

- Over landbouw hebben jongeren geen uitgesproken mening. **Het kan blijven zoals het is**.
- Het mag voor doelgroep 3 en 4 wel duurzaam en zoveel mogelijk samen met de natuur, maar volgens alle jongeren kan dat ook.

Energie:

- Het lijkt de hele groep niet uit te maken dat er windmolens worden geplaatst in het buitengebied. Ook jongeren die daar wonen hebben daar geen last van. Ze willen er dan wel zelf gebruik van maken.
- Ze vinden **gebruik van energie belangrijker** dan dat het zicht wordt vervuild.
- Energiezuinig is geen hoofddoel van de groep.
- Wel geven ze allemaal aan dat eerst daken vol gelegd moeten worden, voordat andere landschappen worden gebruikt. **Wees creatiever** en gebruik de ruimte beter.
- En als men wil dat burgers veranderen, maak dan subsidies begrijpelijker.

Zijn er nieuwe of andere inzichten ontstaan door het betrekken van de jongeren?

Voor de totstandkoming van de visie zijn er **geen nieuwe of werkelijk andere inzichten** gekomen door het betrekken van jongeren. Ook bij jongeren zijn er verschillende perspectieven en standpunten met betrekking tot de vijf thema's. Er is net als bij het participatietraject van de landschapsvisie **verdeeldheid over kwesties** zoals planten van bomen in steden, duurzaam wonen, hernieuwbare energie, recreatiemogelijkheden en de toekomst van de landbouw in de regio.

Jongeren lijken vaak minder betrokken te zijn bij maatschappelijke vraagstukken en hebben soms moeite met het vormen van een mening over complexe onderwerpen. Er is net als bij de andere participatietrajecten **behoefte aan meer bewustwording en informatieverspreiding**. Ook worden er suggesties gedaan voor een duurzamere benadering **op lange termijn**, waarbij de balans tussen groei en behoud van natuur en rust cruciaal is. Het behouden van een groene omgeving en ruimte voor recreatie wordt als waardevol beschouwd, maar er zijn **verschillende benaderingen** en meningen over hoe deze doelen moeten worden bereikt.

Aanbevelingen:

Hieronder wordt kritisch gekeken naar het onderzoek en volgen een aantal ideeën over een vervolg.

- De benaderde groep jongeren had beperkte kennis van het onderwerp. Dit maakt het onderzoek objectief, maar bemoeilijkt het krijgen van inzicht in de mening van jongeren over het landschap.
- De meerderheid van de groep bestond uit jongeren die nog bij hun ouders woonden. Dit resulteerde in een ander perspectief op de toekomst in vergelijking met zelfstandig wonende jongeren.
- Het was uitdagend om diverse groepen jongeren te bereiken. School lijkt een optie, maar dit beperkt zich voornamelijk tot een jongere leeftijdsgroep. Het is moeilijker om betrokkenheid te creëren onder jongeren tussen 30 en 40 jaar, aangezien zij niet op één locatie samenkomen.
- Een relevante overweging is of het zinvol is om jongeren te bevragen over onderwerpen waar ze weinig kennis van hebben. Het lijkt erop dat degenen die direct worden beïnvloed door de ontwikkeling van een visie, de meest relevante doelgroep zijn. Het kan zinvol zijn om de focus vooral op hen te leggen en anderen die minder interesse tonen buiten beschouwing te laten.
- We raden aan om nader onderzoek uit te voeren om te begrijpen in hoeverre jongeren (en op welke leeftijden) betrokken zijn bij toekomstige perspectieven van het landschap.
- Een andere aanbeveling is om frequenter en actiever de scholen te benaderen om jongeren meer te betrekken bij initiatieven en beslissingen die invloed hebben op hun toekomst. Eigenlijk zou iedereen vaker in het dagelijks leven moeten worden geconfronteerd met onze huidige leefstijl, zodat er bewustwording optreedt.
- We raden aan om bij processen als het ontwikkelen van een landschapsvisie grondig te overwegen wat het betrekken van jongeren moet opleveren en hoe dit proces moet worden gestructureerd. Eenvoudigweg vermelden dat jongeren betrokken worden is ontoereikend. Dit vereist een grotere tijdsinvestering en een andere aanpak in vergelijking met oudere doelgroepen.

Bijlagen

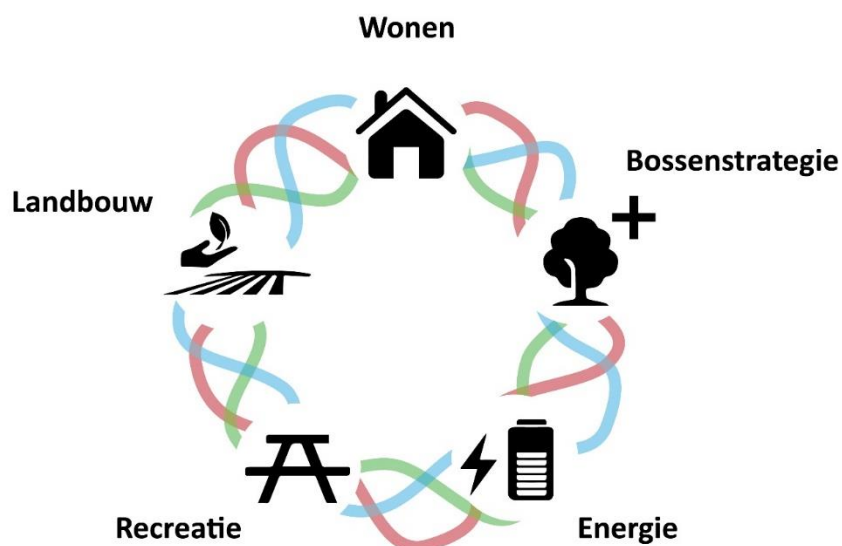
Bijlage 1: Draaiboek 18 juli 2023

Draaiboek

Festival

DrentheDreumt

"DrentheDreumt" combineert het concept van Drenthe (de regio) met "dreumt", een Drents woord dat verwijst naar dromen. Het geeft een gevoel van verbeelding, creativiteit en het koesteren van dromen over de toekomst van Drenthe. Het is een pakkende naam die de aandacht van mensen kan trekken en hen kan inspireren om na te denken over de mogelijkheden en visies voor de regio.

Inhoud

Vooraf.....	19
Tijdschema	19
Landbouw uitgewerkt	21
Energie uitgewerkt.....	22
Bossenstrategie uitgewerkt.....	25
Wonen uitgewerkt.....	27
Recreatie uitgewerkt.....	28

Vooraf

Naam:	Drenthe Dreumt	
Doelgroep:	1 ^e jaars Stad en Esch	
Verwacht aantal studenten:	150	
Doel:	Ophalen mening van jongeren over de toekomst in hun Drenthe Ingezoomd op thema's landbouw, wonen, energie, bos en recreatie	
Locatie:	Drenthe College Meppel	
Datum:	18 oktober 2023	
Aanvang:	8.30 uur	
Verantwoordelijken:	Vera Vos	06-13599521
	Saskia Wiegers	06-48563413 (afwezig op 18 juli)

Drentse Dreumers:

- Landbouw Lois van Elken
- Recreatie Mats Podt
- Wonen Bert-Jan Oldenburger
- Energie Maarke Klein
- Bossenstrategie Marit Bos
- Ondersteuner Hanneke Kraaijenveld
- Ondersteuner Maarten Bomans
- Ondersteuner Valerie Schwieters
- Ondersteuner Joricke Jaspers

Indeling:

1,5 uur per workshop

- 20 minuten inleidende presentatie door de expert
- Daarna 'over de streep' met 3 stellingen over het onderwerp
- Praktisch aan de slag met de workshop

Workshops inhoudelijk

Alle workshops leveren iets op dat op de markt van stad & esch 19 juli verkocht kan worden.

Landbouw: Milkshakes maken

Energie: wereldverbeteraars. Met kleine dingen maak je al verschil. Hoe kun je energie neutraler zijn? Hoe kun je zelf impact maken? Zet je quote op een sticker en verkoop deze de volgende dag.

Bossenstrategie: informatiekaartjes maken bij bomen die verkocht worden op de markt de volgende dag

Wonen: bouw een insectenhotel

Recreatie: Maak toffe kaarten met de dingen die je moet hebben gezien in Meppel en omstreken

Tijdschema

Tijd	Activiteit	Extra
8.30 uur	Verzamelen	Graag op de dag zelf foto's maken en vragen of we die mogen gebruiken!

9.00 – 11.00 uur	Workshopronde 1	<p>9.00 – 9.20 presentaties 9.20 – 9.35 over de streep 9.35 – start workshop 10.00 – 10.15 pauze 10.30 – 11.00 workshop afronden en opruimen</p>
11.30 – 13.30 uur	Workshopronde 2	<p>11.30 - 11.50 presentaties 11.50 – 12.05 over de streep 12.05 – start workshop 12.30 – 12.45 pauze 10.30 – 11.00 workshop afronden en opruimen</p>
14.00 – 15.00 uur	Evaluatie gesprek over ervaringen van de ochtend	<p>Graag goed notuleren!</p> <p>Doel van de dag was: Ophalen mening van jongeren over de toekomst in hun Drenthe</p> <p>Ingezoomd op thema's landbouw, wonen, energie, bos en recreatie</p> <p>Mogelijk bespreken: Wat is jullie algemene indruk van de input van de leerlingen? Wat viel positief op? Wat viel negatief op? Wat miste je in de vragen/discussies? Waarover was je verrast? Wat ga je onthouden van de ochtend?</p>

Landbouw uitgewerkt

Milkshakes maken

Betrokken:

Lois

Valerie

Inhoud:

Presentatie (15 minuten)

Pubquiz (15 minuten)

Stellingen (15 minuten)

Milkshakes maken (45 minuten)

Indeling workshop:

5 minuten:

Leg goed uit hoe je een milkshake maakt en vertel even over hoe je veilig omgaat met een blender.

Laat de mogelijke ingrediënten zien. Vertel kort over gepasteuriseerde melk.

25 minuten: Verdeel de leerlingen in groepjes en geef elk groepje een blender en de benodigde ingrediënten.

Laat de leerlingen hun eigen milkshakes maken door de melk, smaakstoffen en ijsblokjes toe te voegen en te blenden.

10 minuten: Vraag elk groepje om hun zelfgemaakte milkshake te presenteren en kort te vertellen welke ingrediënten ze hebben gebruikt en waarom. Nodig de andere leerlingen uit om te proeven van de verschillende milkshakes en hun favorieten te delen.

5 minuten: Vergeet niet samen op te ruimen!

Benodigdheden

<i>Nodig</i>	<i>Verantwoordelijk</i>
Melk	Lois
Blenders	Stad & Esch (Lois neemt contact op)
Vanille extract, fruit, cacao poeder, honing	Stad & Esch (Lois neemt contact op)
Ijsblokjes	Stad & Esch (Lois neemt contact op)
Bekers	Stad & Esch (Lois neemt contact op)

Stellingen:

Lois komt met stellingen.

Energie uitgewerkt

Wereldverbeters. Met kleine dingen maak je al verschil. Hoe kun je energieneutraler zijn? Hoe kun je zelf impact maken? Zet je quote op een sticker en verkoop deze de volgende dag.

Betrokken:

Maarke Klein

Vera

Indeling workshop:

Stap 1: Introductie (5 minuten)

Bespreek het doel van de workshop: het verzinnen van quotes die inspireren tot actie en bewustwording.

Stap 2: Inspiratie (10 minuten)

Deel enkele voorbeelden van bekende quotes die betrekking hebben op het hebben van impact, zoals "Be the change you wish to see in the world" (Mahatma Gandhi).

Bespreek de betekenis en kracht van deze quotes en hoe ze mensen kunnen motiveren om actie te ondernemen.

Moedig de leerlingen aan om na te denken over persoonlijke ervaringen, waarden en overtuigingen die kunnen bijdragen aan inspirerende quotes.

Stap 3: Brainstormsessie (15 minuten)

Verdeel de leerlingen in kleine groepjes en geef elke groep stickers en markers.

Stel vragen aan de groepjes om de brainstormsessie te leiden, zoals:

Wat zijn enkele belangrijke aspecten van energie en duurzaamheid waar je impact op kunt hebben?

Welke acties kunnen individuen ondernemen om positieve verandering te bewerkstelligen?

Hoe kunnen we anderen inspireren om ook actie te ondernemen?

Moedig de leerlingen aan om hun ideeën te delen en samen te werken om tot krachtige quotes te komen.

Stap 4: Quote-creatie (15 minuten)

Geef de groepjes de tijd om hun quotes op de stickers te schrijven.

Moedig hen aan om creatief te zijn, gebruik te maken van krachtige taal en hun persoonlijke ervaringen en inzichten te delen.

Help de leerlingen bij het formuleren van hun quotes en bied ondersteuning waar nodig.

Stap 5: Quote-sharing en reflectie (5 minuten)

Vraag elk groepje om hun quotes te delen met de rest van de workshopdeelnemers. Laat de leerlingen uitleggen waarom ze voor specifieke quotes hebben gekozen en wat ze ermee willen bereiken.

Benodigdheden

<i>Nodig</i>	<i>Verantwoordelijk</i>
Stickervellen	

Stiften	

Stellingen (mogen nog passender gemaakt):

Energie

Wereldwijd zijn er afspraken gemaakt rondom duurzaamheid. Deze afspraken zijn verwerkt in de 17 Sustainable Development Goals, SDG's. Goal nummer 11 gaat over energie.

Binnen het goal willen de landen focussen op het gebruik van technologieën om energie te besparen. Daarnaast zoeken ze naar hernieuwbare energiebronnen. Daarmee proberen ze de fossiele brandstoffen te verminderen. Dat wordt ook wel de energietransitie genoemd.

Deze transitie is belangrijk, want we verbruiken samen namelijk erg veel energie. En dat is helemaal niet zo goed voor ons, voor de aarde en het klimaat. Jullie kunnen vast voorbeelden van nieuwe vormen van energie verzinnen. Kunnen jullie wat voorbeelden noemen van hernieuwbare energie? **Gesprekje voeren.** En wat vind je van die nieuwe vormen van energie? **Gesprekje over voeren.**

We willen graag weten hoe jullie tegen de energietransitie aankijken. Wat vinden jullie belangrijk voor de toekomst? Ik ga wat stellingen noemen, en dan mogen jullie links gaan staan als jullie het er mee eens zijn, en rechts als je het oneens bent.

Dus, ben jij het eens of oneens? En wil je ook vertellen waarom? **Stellingen**

- Ik vind de energietransitie belangrijk en wil geen fossiele brandstof meer gebruiken als ik een auto ga kopen.
- Ik ga later een huis kopen die energieneutraal is, of misschien zelfs wel energie oplevert. Dat heb ik liever dan dat ik zelf mijn huis nog energieneutraal moet maken.
- Het maakt mij niet uit dat er grote windmolens in ons buitengebied worden neergezet.
- Ik heb liever een leuke skatebaan in onze omgeving, dan 3 grote windmolens.
- Om energie te besparen zou ik het prima vinden om in een soort woongemeenschap te wonen, en de energie samen op te wekken.

- Wat mij betreft mogen er alleen nog nieuwe huizen gebouwd worden waar zonnepanelen op liggen.
- Ik vind zonnepanelen helemaal niet zo goed. De accu's zijn niet goed voor het milieu. Dus ik zou liever andere oplossingen zien voor duurzame energie. Stop met zonnepanelen!
- Ik vind het een goed idee om landbouwgrond te gebruiken voor zonne-energie en wind-energie.
- Ik heb zelf nog een idee over duurzame energie, waar verder nog niemand aan gedacht heeft.

Bossenstrategie uitgewerkt

Informatiekaartjes maken bij bomen die verkocht worden op de markt de volgende dag

Betrokken:

Marit Bos
Hanneke

Indeling workshop:

Stap 1: Introductie (5 minuten)

Leg het doel van de workshop uit: het maken van informatieve kaartjes om bewustzijn te creëren over de impact van het planten van bomen.

Stap 2: Kennisoverdracht (10 minuten)

Geef een korte presentatie over de voordelen en impact van het planten van bomen, zoals het opnemen van CO₂, het bevorderen van biodiversiteit en het verminderen van bodemerrosie.

Bespreek de verschillende soorten bomen en hun geschiktheid voor verschillende omgevingen.

Leg uit hoe kleine bomen kunnen worden geplant en verzorgd.

Stap 3: Creatie van de kaartjes (25 minuten)

Verdeel de studenten in groepjes en geef elk groepje karton, markers, stiften en andere creatieve materialen.

Instrueer de studenten om kaartjes te maken die informatieve en inspirerende boodschappen bevatten over het belang van bomen en de impact van het planten ervan.

Moedig hen aan om creatief te zijn en gebruik te maken van kleuren, afbeeldingen en korte, krachtige teksten.

Stap 4: Presentatie en discussie (10 minuten)

Laat elk groepje hun kaartjes presenteren en de boodschappen toelichten.

Stimuleer een discussie over de impact van bomen en hoe het planten ervan kan bijdragen aan een duurzame toekomst.

Moedig vragen en opmerkingen aan van de andere studenten en faciliteer een uitwisseling van ideeën.

Benodigdheden

<i>Nodig</i>	<i>Verantwoordelijk</i>
Boompjes verkoop volgende dag	Stad en Esch
Touwtjes	Stad en Esch
Kaartjes of karton/papier	Stad en Esch
Schaar	Stad en Esch

Stellingen (mogen nog passende gemaakt worden, bij de doelgroep en/of presentatie):

- Het planten van bomen in verstedelijkte gebieden, zoals steden en dorpen, biedt talloze voordelen, waaronder het verminderen van hitte-eilanden, het verbeteren van luchtkwaliteit en het vergroten van de leefbaarheid van gemeenschappen.
- Het herbebossen van ontboste gebieden, zoals gedegradeerde bossen en voormalige landbouwgronden, draagt bij aan het herstellen van ecosystemen, het behoud van biodiversiteit en het tegengaan van bodemerosie.
- Het gebruik van inheemse boomsoorten bij herbebossing en bebossingsinspanningen is van cruciaal belang om de lokale ecologie te behouden, de veerkracht van ecosystemen te vergroten en de kans op succesvolle aanplant te vergroten.

Wonen uitgewerkt

Bouw samen een insectenhotel voor in de tuin van je toekomstige huis!

Betrokken:

Bert-Jan

Joricke

Stappenplan workshop:

Laat het voorbeeld van het insectenhotel zien

Maak groepjes en laat ze samen een eigen insectenhotel maken

Vergeet niet op te ruimen

Benodigdheden

<i>Nodig</i>	<i>Verantwoordelijk</i>
Materiaal voor een insectenhotel	Stad & Esch
Voorbeeld van insectenhotel	Stad & Esch

Stellingen:

- Ik zou wel in een woongemeenschap willen wonen.
- Ik zou wel in een tiny house willen wonen.
- Hoogbouw (flats etc) zijn noodzakelijk om de groeiende bevolking ruimte te geven en woningnood op te lossen.
- Kleinschalig en ruimtelijk wonen in groene, landelijke omgevingen bevordert een betere levenskwaliteit, verbinding met de natuur en behoud van biodiversiteit.

Recreatie uitgewerkt

We gaan plattegronden maken om op de markt te verkopen

Betrokken:

Mats

Maarten

Indeling workshop:

Introductie (5 minuten):

Begin het doel van de workshop uit te leggen:

- 1 groepje maakt een plattegrond met daarop 5 horeca gelegenheden in Meppel en omstreken
- 1 groepje maakt een plattegrond met daarop 5 bezienswaardigheden in Meppel en omstreken
- 1 groepje maakt een plattegrond met daarop een leuke stadswandeling van ongeveer 5 km in Meppel en omstreken
- 1 groepje maakt een plattegrond met daarop 'future activities' in Meppel en omstreken. Dus eigenlijk een fictieve plattegrond met daarop mogelijkheden die zij zien voor de toekomst van Meppel als het gaat om recreatie. Wat zou je waar laten plaatsvinden?

Verdeel de leerlingen in groepjes van ongeveer drie. De leerlingen mogen zelf weten of zij digitaal aan het werk gaan, of plakken en knippen. Het a4 wordt geplastificeerd als het klaar is.

Laat elke groep hun ontwerp presenteren aan de hele groep. Moedig hen aan om uit te leggen hoe hun visie de toekomst van recreatie in hun regio zou verbeteren.

Benodigdheden

<i>Nodig</i>	<i>Verantwoordelijk</i>
Plattegronden voorbereid op a4	Stad & Esch
Knutselmateriaal	Stad & Esch
Stiften/pennen	Stad & Esch
Schaar/lijm	Stad & Esch
Plastificeerapparaat	Stad & Esch

Stellingen:

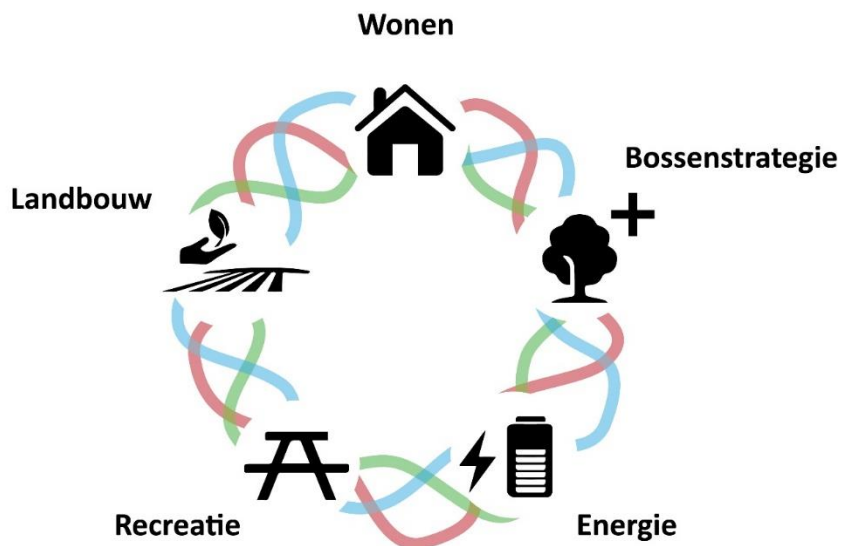
- Ik vind de recreatie in onze omgeving voldoende uitdaging bieden, ik vermaak me altijd goed en mis niets.
- Ik vind dat de natuurgebieden in onze omgeving meer opengesteld moeten worden voor publiek. Zodat het een aantrekkelijke plek wordt om te recreëren.
- Ik maak veel gebruik van de recreatiemogelijkheden in onze omgeving.
- Ik vind recreatie in de stad, net zo belangrijk als recreatie in de natuur.

Draaiboek

Festival

DrentheDreumt

"DrentheDreumt" combineert het concept van Drenthe (de regio) met "dreumt", een Drents woord dat verwijst naar dromen. Het geeft een gevoel van verbeelding, creativiteit en het koesteren van dromen over de toekomst van Drenthe. Het is een pakkende naam die de aandacht van mensen kan trekken en hen kan inspireren om na te denken over de mogelijkheden en visies voor de regio.

Inhoud

Vooraf.....	31
Tijdschema	31
Enquête.....	31

Vooraf

Naam:	Drenthe Dreumt
Doelgroep:	1 ^e jaars Drenthe College
Verwacht aantal studenten:	62
Doel:	Ophalen mening van jongeren over de toekomst in hun Drenthe Ingezoomd op thema's landbouw, wonen, energie, bos en recreatie
Locatie:	Drenthe College Meppel
Datum:	Dinsdag 17 oktober 2023
Aanvang:	13.00 uur
Verantwoordelijken:	Vera Vos Saskia Wiegers
Drentse Dreumers:	
• Landbouw	Lois van Elken
• Recreatie	Mats Podt
• Wonen	Bert-Jan Oldenburger
• Energie	Maarke Klein
• Bossenstrategie	Marit Bos

Indeling:

1,5 uur per workshop

- 20 minuten inleidende presentatie door de expert
- Daarna 'over de streep' met 3 stellingen over het onderwerp
- Praktisch aan de slag met de workshop

Workshops inhoudelijk

De studenten van Drenthe College hebben zelf invulling gegeven aan de workshops. De experts hadden hier geen rol in.

Landbouw: Milkshakes make

Energie: met behulp van een citroen een lampje laten branden

Bossenstrategie: kahoot met informatieve vragen over bomen en bos

Wonen: een woon ABC maken. Dus met elk woord van het alfabet iets over wonen zeggen

Recreatie: Het maken van een moodboard.

Tijdschema

Deze werd door de studenten van Drenthe college gemaakt in een eigen draaiboek.

Enquête

Na afloop van de bijeenkomst werd de studenten gevraagd een enquête in te vullen met daarin stellingen rondom de vijf thema's. De volgende stellingen kwamen daarin aan de orde:

1. Het maakt mij niet uit dat er grote windmolens in ons buitengebied worden neergezet
2. Ik vind het een goed idee om landbouwgrond te gebruiken voor zonne-energie en windenergie.
3. Ik heb zelf nog een goed idee over duurzame energie, waar nog niemand aan heeft gedacht

4. Ik wil nog graag iets anders kwijt over het onderwerp 'energie'
5. Ik vind het niet nodig dat er nog meer bomen worden geplant. Ik zie de meerwaarde hier niet van.
6. Soms is het beter om bomen te kappen, zodat er ruimte komt voor andere natuur (zoals stuifzand heide gebied).
7. Ik denk er nu over na om later een huis van hout te bouwen, dat is duurzaam bouw materiaal en dat vind ik belangrijk.
8. Ik wil nog graag iets anders kwijt over het onderwerp 'bossenstrategie'
9. Ik woon het liefst in de stad
10. Ik zou later wel in een woongemeenschap willen wonen
11. Hoogbouw (flats etc) is nodig om de groeiende bevolking een woonplek te bieden en de woningnood op te lossen
12. Ik wil nog graag iets anders kwijt over het onderwerp 'wonen'
13. Ik vind de recreatie in onze omgeving voldoende uitdaging bieden, ik vermaak me altijd goed en mis niets
14. Ik maak veel gebruik van de recreatiemogelijkheden in onze omgeving
15. Ik vind recreatie in de stad belangrijker dan recreatie in de natuur
16. Ik wil nog graag iets anders kwijt over het onderwerp 'recreatie'
17. Ik vind dat de landbouw moet blijven zoals hij nu is
18. Ik wil het liefst producten eten die uit Nederland komen, zodat ik weet waar het vandaan komt
19. Ik denk dat landbouw en natuur heel goed samen kunnen bestaan in Nederland
20. Ik wil nog graag iets anders kwijt over het onderwerp 'landbouw'